

TRADUCERILE LUI KARL MARX

RADU HERMAN

UNIVERSITY OF BUCHAREST
BUCHAREST, ROMANIA
raduhermann@yahoo.com

ABSTRACT

Obiectivul acestui ghid este de a avea o cunoaștere mai bună despre cum a influențat munca lui Karl Marx traducerile economiștilor români din perioada interbelică. În acest articol va fi explorată influența marxistă în ce privește difuzarea unor idei printre economiștii români.

În România, în cadrul curentului marxist, cele mai importante mișcări doctrinare din Romania au fost cea social-democrată și cea comunistă. Gherea (1976) a preluat de la Marx teoria “Formelor fără fond”, care a sprijinit ideea unei rupturi între fondul economic tradițional și cel juridic și instituțional care au fost împrumutate de la țările avansate. Marx considera că este necesară reconcilierea științei materialiste a societății și reconstruirea acesteia pe aceste baze, însemnând că aplicarea materialismului în viața socială necesită explicarea “conștiinței sociale” în cadrul “existenței sociale”. (Marx, 1948: 17) Cu alte cuvinte, “tehnologia” exprimă o atitudine activă a omului înspre natură, care reflectă în același timp un proces de producție al vieții umane, iar din acest proces de producție vor apărea relațiile sale social și reprezentările sale spirituale. (Marx, 1948: 17) O interpretare a acestora este că oamenii au nevoie să participe în procesul de producție social din cadrul existenței sale, iar relațiile de producție depind într-o anumită măsură de dezvoltarea forțelor materiale ale producției. În această viziune, știința și tehnologia joacă un rol important în dinamica dezvoltării economice. Marx identifică anumite “epoci economice” diferențiate de “instrumente și mijloace” prin care sunt obținute diferite produse. Din acest punct de vedere, știința este un factor important pentru sporirea productivității resurselor, iar omul este capabil să manipuleze unele elemente ale mediului în care trăiește, pentru a atinge anumite obiective. În acest cadru, știința nu este o variabilă independentă iar anumite etape și condiții obiective trebuie să fie urmate (deși el nu le menționează).

Schifirneț (2007: 107) explică faptul că Gherea înțelege prin “formă” ca reprezentând instituțiile importante din țările capitaliste iar prin “fond” înțelege totalitatea condițiilor interne, în special condițiile economice – prin care înapoierea culturală este datorată dezvoltării economice precare. Gherea argumentează că instituțiile burgheze sunt potrivite pentru realitățile sociale și culturale românești deoarece ele reprezintă o condiție obiectiv (așa cum a sugerat Marx) – care este necesară pentru evoluția țărilor dezvoltate. Aceasta reprezintă practic o teorie adaptată a lui Gherea de la Karl Marx privind dezvoltarea socialismului în țările subdezvoltate. Formele fără fond reprezintă în viziunea lui Gherea, evenimente anormale care apar într-o societate atunci când anumite instituții și legi sunt adoptate dar nu sunt potrivite condițiilor interne și de aceea creează un conflict între condițiile obiective care există într-o țară și principiile normative ale instituției importate. Cu alte cuvinte, dacă o țară este subdezvoltată economic dar este bine poziționată instituțional relativ la o țară mai dezvoltată economic, atunci atinge starea “formelor fără fond”. (Schifirneț, 2007: 107)

În România interbelică, economia consta în special din monopoluri în cadrul industriilor, iar unele dintre aceste industrii erau controlate de către stat, dar unele fuziuni existau între capitalul bancar și capitalul industrial. Deoarece aceste fuziuni de capital erau considerate ca și capitalism distructiv de către comuniști, ei au sugerat nevoia de control a mijloacelor de producție de către stat, în loc să fie controlate de proprietari privați. Din punctul comunist de vedere, atunci când deții capital, nu ai doar putere personală dar ai și o anumită putere socială. Din acest motiv, ideea lui Karl Marx este legată de faptul că, capitalul este un rezultat colectiv și trebuie utilizat în activitățile de producție de către un mare număr de membri ai societății, iar după ce anumite etape sunt realizate, toate bunurile de capital

ar trebui utilizate ca și proprietate comună. Între 1929-1933, economiștii români erau preocupați de politica economică a reformei agrare, strategiile pentru dezvoltarea economică și industrială, unificarea și reforma monetară, situația datoriei externe și reparațiile de război pentru România. (Rogojanu et al, 2003: 261) Între 1922-1926, prim-ministrul român a fost liberal și noua Constituție a fost adoptată. În timp ce în fosta Constituție (adoptată în 1866) proprietatea era “sacră și inviolabilă”, în versiunea din 1923, proprietatea avea o “funcție socială”, însemnând că statul putea interveni în aspecte legate de “utilitatea publică”, dacă așa decidea justiția. Aceasta reprezenta o scânteie ce aștepta declanșarea socialistă sau comunistă. La sfârșitul lui 1929, o criză puternică de supraproducție a început și a influențat negativ lumea industrializată. Pe timpul crizei economice (1929-1933), temele principale erau legate de politica comercială internă și externă, creșterea șomajului și declinul producției industriale. România era o țară relativ mai puțin dezvoltată, iar când a început criza, a avut dificultăți în exportarea bunurilor și plata datoriei externe. Așa cum a previzionat teoria marxistă că se va întâmpla, efectele crizei dintre 1929-1933 au fost cel mai intens simțite de către clasele sociale sărace, în special de clasa muncitoare, care era foarte nemulțumită de măsurile guvernamentale luate pentru a depăși consecințele negative. Criza nu a afectat doar clasa muncitoare dar și pe țărănime, intelectuali, birocrați etc. Suplimentar, măsurile luate de guvern au influențat negativ pe proprietarii privați și comercianții de dimensiunii mijlocii, care au fost nevoiți să părăsească piața.

CONCLUZII

Ideile lui Karl Marx au avut o influență puternică asupra ideilor transmise economiștilor români. Gânditorul socialist principal, Constantin-Dobrogeanu Gherea a contribuit la promovarea ideilor economice marxiste în România. Mai mulți economiști socialiști au considerat că aplicând viziunea marxistă, societatea românească va putea fi reformată și dezvoltată. Un fapt istoric obiectiv este că deși Constituția a fost adoptată în 1866, proprietatea a fost “sacră și inviolabilă”, iar în versiunea din 1923 proprietatea avea o “funcție socială”, însemnând că statul putea interveni pentru “utilitatea publică”, dacă justiția decidea astfel. Starea interbelică a economiei românești a favorizat difuzarea ideilor marxiste. Gherea (1976) a preluat de la Karl Marx teoria “formelor fără fond”, care suporta ideea de ruptură între fondul tradițional economic și formele instituționale și juridice care au fost preluate de la țările avansate. Din punctul de vedere al teoriei lui Constantin Dobrogeanu Gherea – care a fost mai întâi formulată de Karl Marx – dacă o țară este subdezvoltată economic dar este bine situată instituțional relativ la o țară mai dezvoltată economic, atunci atinge starea “formelor fără fond”.

REFERENCES

- [1] Gherea, Constantin-Dobrogeanu, 1976-1978. Opere complete, vol 1-5, Editura Politică, București
- [2] Marx, Karl, 1948. Capitalul – Critica Economiei Politice, Vol. I, Procesul de producție al capitalului, Ediția a II-a, Traducere întocmită sub îngrijirea unei comisii instituite de C.C. al P.C.R., Editura Partidului Muncitoresc Român
- [3] Rogojanu, Angela (coordonator), Șchiopu Georgiana, Păiușan Robert, 2003. Doctrina economică, Editura ASE, București
- [4] Schifirneț, Constantin, 2007. Formele fara fond: un brand romanesc, Editura București: Comunicare. ro, București